

Deltaprogramma

Systematiek Meten, Weten, Handelen - Hoofdlijnen aanpak eerste zesjaarlijkse herijking

Deltaprogramma

Systematiek Meten, Weten,
Handelen - Hoofdlijnen aanpak
eerste zesjaarlijkse herijking

In dit achtergronddocument bij het Deltaprogramma 2019 zijn beschreven:

1. **Adaptief Deltamanagement in de fase van uitwerking en uitvoering:** het proces van informatie verzamelen en bijsturen;
2. **Zesjaarlijkse herijking:** de werkwijze van de eerste zesjaarlijkse herijking van deltabeslissingen en strategieën;
3. **Indicatoren voor doelbereik:** hoe te bepalen of de lopende en voorgenomen maatregelen voldoende zijn om tijdig de afgesproken doelen te realiseren; stand van zaken ontwikkeling indicatoren.

1.0 Adaptief Deltamanagement in de fase van uitwerking en uitvoering

Adaptieve benadering

In het Deltaprogramma is gekozen voor een adaptieve benadering. Dit houdt in dat we inspelen op nieuwe ontwikkelingen en inzichten, inspanningen kunnen worden versneld of vertraagd en kan worden overgestapt naar een andere strategie.

Met de systematiek 'meten, weten, handelen', houden we de vinger stevig aan de pols. Dit doen we aan de hand van vier hoofdvragen:

- Op schema: voeren we de maatregelen uit binnen de afgesproken tijd en het afgesproken budget? Hier staat de voortgang van de uitvoering centraal (output).
- Op koers: bereiken we tijdig onze doelen of geven externe ontwikkelingen aanleiding om doelen of maatregelen te heroverwegen? Hier staat het doelbereik centraal (outcome).
- Integrale aanpak: pakken we de opgaven integraal aan?
- Participatie: is er waar nodig sprake van brede participatie van overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers?
- De antwoorden op deze vier hoofdvragen, geven op consistente wijze de stand van zaken weer en de eventuele noodzaak om bij te sturen.

Blauwe en groene lijn

De systematiek MWH komt via twee lijnen tot antwoorden op deze vragen (zie figuur 1). Via de 'blauwe lijn' komt in beeld of de uitwerking en uitvoering van deltabeslissingen, voorkeursstrategieën en deltaplannen volgens de planning verloopt en op schema ligt. In deze blauwe lijn worden ook de integrale aanpak en participatie 'bewaakt'. Via de 'groene lijn' wordt duidelijk of er ontwikkelingen spelen die mogelijk van belang zijn voor de uitwerking, uitvoering en eventuele bijstelling van deltabeslissingen en voorkeursstrategieën.

De daartoe opgerichte Signaalgroep Deltaprogramma van externe deskundigen signaleert en inventariseert deltaprogramma brede ontwikkelingen (bijvoorbeeld versnelling van de zeespiegelstijging). De thematische en gebiedsgerichte deelprogramma's kunnen deze in het Kennisnetwerk aanvullen met thematische of regio-specifieke externe ontwikkelingen. Daarbij brengt het deelprogramma

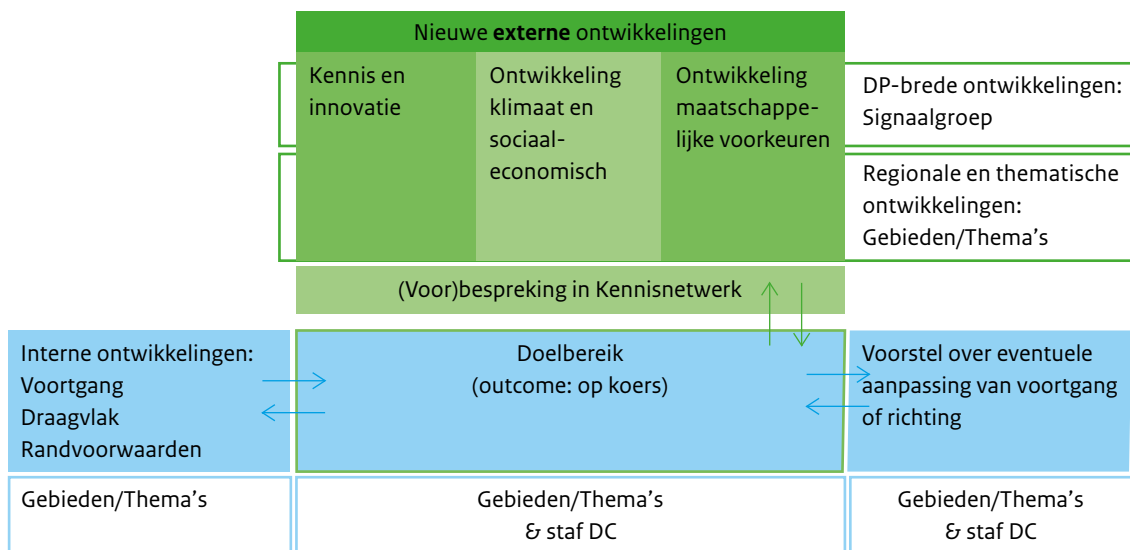
Zoetwater de ontwikkelingen in die door de zoetwater regio's worden waargenomen. De resultaten van deze inventarisaties worden besproken in een gecombineerd overleg van het Kennisnetwerk en de Signaalgroep.

Door – na nadere uitwerking van de meest relevant geachte ontwikkelingen - de groene en blauwe lijn met elkaar te verbinden wordt duidelijk of we op koers liggen of dat er aanleidingen zijn voor aanpassing van het tempo of de koers van de deltabeslissingen en strategieën. De Signaalgroep en het Kennisnetwerk adviseren hierover aan het programmaoverleg (PO) en de (staf) deltacommissaris. De deltacommissaris kan vervolgens besluiten om een advies uit te brengen om het uitvoeringstempo van de maatregelen uit de deltaplannen aan te passen, of met een voorstel te komen voor aanpassing van deltabeslissingen of regionale strategieën.

De ritmiek van 'meten, weten, handelen'

Het Deltaprogramma opereert in een dynamische omgeving waarin vele ontwikkelingen plaatsvinden en regelmatig nieuwe inzichten ontstaan. Tegelijkertijd is niet altijd direct duidelijk wat op korte of langere termijn de potentiële consequenties zijn. Om balans te houden tussen enerzijds snel en flexibel inspelen op nieuwe ontwikkelingen en anderzijds voldoende stabiliteit en samenhang in keuzen te borgen, is gekozen voor een jaarlijkse en zesjaarlijkse ritmiek. Jaarlijks wordt op basis van de uitkomsten van MWH bepaald of we op schema liggen wat betreft de uitvoering van de afgesproken projecten.

Als er sprake is van externe ontwikkelingen met mogelijk op korte termijn grote consequenties, die ontwikkelingen verklaarbaar en relatief zeker zijn, kan de strategie op korte termijn worden aangepast. Daarnaast vindt iedere zes jaar een systematische herijking van de deltabeslissingen en voorkeursstrategieën (DP 2015) plaats. Het doel van de zesjaarlijkse herijking is het zorgvuldig checken of er aannames onder de huidige voorkeursstrategieën en deltabeslissingen zijn, die inmiddels achterhaald blijken, of dat er ontwikkelingen zijn die het nodig maken om de deltabeslissingen en strategieën aan te passen en, voor zover van toepassing, voorstellen te doen voor aanpassingen.

Figuur 1: Afstemming over doelbereik

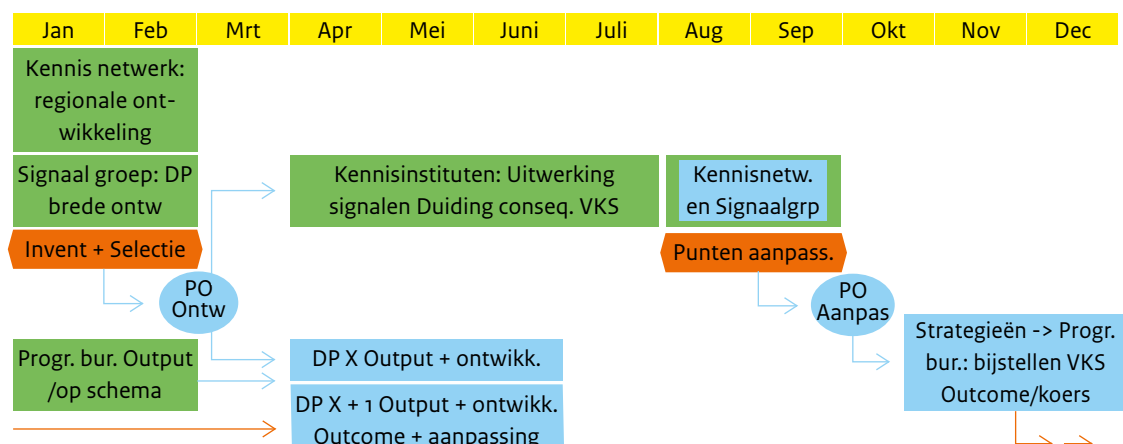
Jaarlijkse cyclus

De planning voor de blauwe lijn, groene lijn en interactie daartussen is als volgt. Jaarlijks brengen de Gebieden en Thema's in januari-februari de antwoorden op de vier hoofdvragen in beeld (blauwe lijn) ten behoeve van het Deltaprogramma van het aanstaande jaar (Deltaprogramma 'jaar X').

In de groene lijn komen de Signaalgroep en het Kennisnetwerk in januari bijeen om te bespreken welke geïnventariseerde ontwikkelingen mogelijk aanleiding zouden kunnen zijn voor het aanpassen van de voorkeursstrategieën. De conclusies worden voorgelegd aan het Programma Overleg (PO) in maart. Daarin wordt vastgesteld welke ontwikkelingen uitgewerkt moeten worden (verbinding blauwe en groene lijn op hoofdlijnen). Die ontwikkelingen worden gemeld in het Deltaprogramma van dat jaar ('jaar X'). Kennisinstituten verzamelen en analyseren vervolgens data over die ontwikkelingen, en brengen in beeld waar (welke thema's, welke gebieden) aanpassingen

mogelijk nodig zijn. Grofweg loopt deze analyse-periode van maart tot en met augustus.

De tweede keer dat de groene en blauwe lijn bij elkaar komen – in meer detail - is in augustus. Dan bespreken vertegenwoordigers van de Thema's en Regio's met het Kennisnetwerk en de Signaalgroep de punten die in de huidige strategieën mogelijk aanpassing behoeven. Op basis daarvan wordt een advies uitgebracht of die aanpassing dat jaar al doorgevoerd zou moeten worden, of dat gewacht kan worden tot de eerstvolgende systematische zesjaarlijkse herijking. De conclusies worden in september aan het PO voorgelegd en vervolgens aan de Stuurgroep Deltaprogramma; die stelt vast welke voorstellen voor aanpassingen in het jaarlijks Deltaprogramma opgenomen moeten worden. De programmabureau's voeren de aanpassingen door. Grofweg loopt deze aanpasperiode van september tot en met februari. De voorstellen voor aanpassingen worden opgenomen in het Deltaprogramma van dat jaar ('jaar X+1').

Figuur 2: Jaarlijkse MWH cyclus

2.0 Zesjaarlijkse herijking

Doel en resultaat van de zesjaarlijkse herijking

Het **doel** van de zesjaarlijkse herijking is het zorgvuldig **checken** of er ontwikkelingen zijn die het nodig maken om de deltabeslissingen en strategieën aan te passen en, voor zover van toepassing, **voorstellen** te doen voor **aanpassingen**.

De eerste herijking zal van medio 2018 tot 2020 zijn beslag krijgen, zodat gerapporteerd kan worden in DP 2021. Het **resultaat** van de zesjaarlijkse herijking zijn up-to-date deltabeslissingen en voorkeursstrategieën: een **nieuwe 'foto'** na een zorgvuldige check en eventuele nieuwe aanpassing als reactie op externe en interne ontwikkelingen, waarin de eerder gemaakte aanpassingen (DP 2016 t/m DP 2020) zijn verwerkt.

Wat herijken we?

De zesjaarlijkse herijking focust op het zorgvuldig checken en indien nodig aanpassen van de huidige deltabeslissingen, voorkeursstrategieën en deltaplannen, waarbij ook de nadere uitwerkingen en aanpassingen ten opzichte van de beschrijvingen in DP 2015 expliciet worden belicht. Bij de herijking staat **doelbereik** centraal: als er redenen zijn om te betwijfelen dat met de huidige deltabeslissingen, voorkeursstrategieën en deltaplannen de doelen op gebied van waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie tijdig worden bereikt, dan kan ervoor gekozen worden om die aan te passen. De eventuele benodigde aanpassingen zullen primair gaan over de inhoud van de deltabeslissingen, voorkeursstrategieën en deltaplannen. Als uit deze analyse blijkt dat de huidige organisatie of wijze van besluitvorming belemmerend zijn, dan kunnen ook op dit

gebied (de **governance** van het Deltaprogramma¹) bijstellingen worden overwogen. Tevens vindt in het kader van de herijking een operationalisering en concretisering van de bestaande strategieën plaats, onder andere door het expliciet benoemen van indicatoren voor doelbereik.

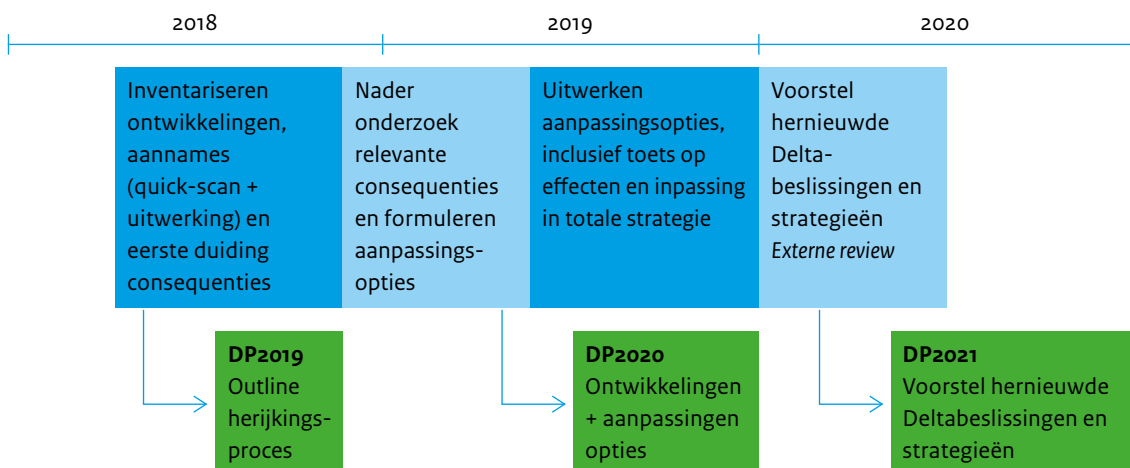
Hoe richten we het herijkingsproces in?

We beginnen niet bij nul. We starten vanuit de in DP 2015 vastgelegde beslissingen en strategieën en de bijbehorende synthesesdocumenten.

De **thematische deelprogramma's** zijn trekker voor het herijken van de drie thematische deltabeslissingen waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie. Voor waterveiligheid nemen de **regionale deelprogramma's** het initiatief voor het herijken van de regionale strategieën. Het deelprogramma Zoetwater coördineert de herijking van de strategieën van de zoetwater regio's.

Daarnaast zorgt het deelprogramma IJsselmeergebied voor de herijking van de deltabeslissing IJsselmeergebied, het deelprogramma Rijnmond- Drechtsteden voor de deltabeslissing RijnMaas-Delta, dit in nauwe samenwerking met de deelprogramma's Rivieren Maas/Rijn en Zuidwestelijke Delta en voor zoetwater met deelprogramma Zoetwater. Het deelprogramma Kust neemt de herijking van de 'Beslissing Zand' voor zijn rekening.

¹ De reden dat de governance niet eigenstandig wordt meegenomen in deze eerste zesjaarlijkse herijking is dat die in 2016 al uitgebreid geëvalueerd is (coördinatie door ABDTOPConsult).

Figuur 3: Planning eerste zesjaarlijkse herijking op hoofdlijnen

De zesjaarlijkse herijking kent op **hoofdpijnen** een **gezaamenlijk** proces voor de thematische en gebiedsgerichte programma's. Binnen dit proces zijn enkele mijlpalen in tijd gelijkgeschakeld; bijvoorbeeld de rapportage over planning en tussenresultaten in het jaarlijks Deltaprogramma (zie schema). Daarbij zal naast de inhoud ook de communicatiekant aan de orde komen.

Het procesontwerp voorziet verder in veel ruimte voor **thematisch en regionaal maatwerk**. Voor sommige programma's geven reeds lopende processen naar verwachting al voor een groot deel invulling aan de herijking, bijvoorbeeld de uitwerking van Ruimtelijke Adaptatie in werkregio's, de Lange termijn ambitie rivieren, en het Adaptieve Uitvoeringsprogramma Maas. Bij andere programma's zien we 'nieuwe' ontwikkelingen die om herijking vragen, bijvoorbeeld een mogelijke versnelling van de zeespiegelstijging, of het effect van geactualiseerde deltascenario's voor zoetwater (ook voor die laatste ontwikkeling is het proces al gaande). En wellicht zijn er ook programma's waarvoor zal blijken dat er geen ontwikkelingen zijn die om herijking van de deltabeslissing of strategie vragen of waarvoor de informatie nog niet beschikbaar is, bijvoorbeeld een afgeronde beoordeling van de dijktrajecten.

Uitgangspunten voor de zesjaarlijkse herijking

- **Niet bij nul beginnen.**
- Naast **gelijkgeschakelde mijlpalen** veel ruimte voor **maatwerk**.
- Voor de zesjaarlijkse herijking worden primair de **bestaande kennisinfrastructuur en lopende onderzoeken** gebruikt. Daarmee wordt voortgebouwd op de '**synthesedocumenten**' die in 2014 zijn opgesteld en onderdeel uitmaakten van DP 2015 (Achtergronddocument B).

- Bespreking in de nationale stuurgroep van voorstellen voor aanpassing van de Deltabeslissingen en regionale voorkeursstrategieën wordt voorbereid in de **thematiese en regionale stuurgroepen**.
- Afhankelijk van de geïnventariseerde ontwikkelingen en benodigde aanpassingen wordt een **passende betrokkenheid** van maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven en bewoners georganiseerd. In overleg met het OIM wordt bezien op welke wijze maatschappelijk organisaties het best bij de herijking betrokken kunnen worden.
- De trekkers van de herijking van de Deltabeslissingen en regionale voorkeursstrategieën (de Thema's en Gebieden) verantwoordt hun keuzen om wel dan niet aanpassingen in de Deltabeslissingen en voorkeursstrategieën voor te stellen in een bijbehorend nieuw openbaar '**synthesedocument DP 2021**'. Daarin wordt de inhoudelijke onderbouwing van de herijking gegeven. In het synthesedocument worden alle nadere uitwerkingen en aanpassingen ten opzichte van de in de hoofdtekst van DP 2015 beschreven deltabeslissingen en voorkeursstrategieën toegelicht.
- Net als bij de totstandkoming van DP 2015 zal een onafhankelijke, wetenschappelijke partij gevraagd worden een **externe review** van het synthesedocument uit te voeren. De review zal ook als achtergronddocument bij DP 2021 worden uitgebracht.
- Besluitvorming loopt via de reguliere weg: via het Programma Overleg, de thematische en regionale stuurgroepen, de nationale stuurgroep en het bestuurlijk overleg. De koepels zijn aangesloten via het Partneroverleg.
- Vervolgens biedt de minister van Infrastructuur en Waterstaat het DP voor het volgende jaar op Prinsjesdag aan de Tweede Kamer namens het kabinet aan - met daarbij de adviezen van de deltacommisaris.

3.0 Indicatoren voor doelbereik

De tweede van de vier hoofdvragen, te weten 'Zijn we op koers of geven externe ontwikkelingen aanleiding om doelen of maatregelen te heroverwegen', is tot dusverre op kwalitatieve wijze beantwoord. Om in de toekomst nog beter te kunnen bepalen of doelen gerealiseerd worden en/of bijstelling van strategieën nodig is, zijn 1) operationele doelen tussen 2020 en 2050 nodig, als basis voor afspraken over tussentijdse ijkmomenten en 2) indicatoren nodig voor het bepalen van (de mate van) doelbereik, en 3) een methode waarmee tijdig en betrouwbaar signalen verkregen kunnen worden voor het eventueel bijstellen van de Deltabeslissingen en regionale strategieën. Deze paragraaf geeft de stand van zaken weer ten aanzien van het vast-

stellen van indicatoren voor doelbereik. De indicatoren voor het tijdig signaleren van ontwikkelingen zijn opgenomen in bijlage 1 van DP2019.

Indicatoren voor doelbereik

Het afgelopen jaar is voor waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie in beeld gebracht welke indicatoren gebruikt kunnen worden om de operationele doelen te formuleren. Als onderdeel van de zesjaarlijkse herijking zullen op basis van deze indicatoren - waar mogelijk - operationele doelen voor verschillende ijkmomenten (bijvoorbeeld 2030, 2040 en 2050) worden opgesteld, zodat beter bepaald kan worden of we op koers zitten.

Waterveiligheid

Voor doelbereik waterveiligheid geldt in het algemeen dat de primaire waterkeringen in 2050 aan de norm moeten voldoen. Dit betekent dat de waterschappen en Rijkswaterstaat nu in de eerste beoordelingsronde, die loopt tot 2023, nagaan of de primaire keringen aan de norm voldoen. Tot 2023 is het aantal km beoordeelde keringen een indicator voor de voortgang. Daarna het aantal kilometer keringen dat aan de norm voldoet. Verder is het aantal kilometer keringen en het aantal kunstwerken dat in het HWBP is opgenomen een belangrijke indicator van de voortgang. Daarnaast is de afname van het schade – en slachtofferrisico als indicator opgenomen. Deze geven de voortgang en het effect weer van de op dit moment tot aan 2028 geplande maatregelen. De indicatoren laten dus meer zien dan alleen de voortgang van de implementatie van de maatregelen (output): ze geven ook het effect van die maatregelen op waterveiligheid (outcome).

De indicatoren die jaarlijks bepaald worden, zijn:

- Het aantal km kering en het aantal kunstwerken dat in het HWBP is opgenomen;
- tot 2023: aantal km keringen dat beoordeeld is;
- na 2023: aantal km keringen dat aan de norm voldoet;
- economisch risico (reductie als % t.o.v. referentie) door uitvoering van de geplande maatregelen in het HWBP;
- slachtofferrisico (reductie als % t.o.v. referentie) door uitvoering van de geplande maatregelen in het HWBP.

De indicatoren voor risicoreductie worden gerelateerd aan:

- De referentiesituatie 2015 (ofwel: de waarde van de indicator voordat gestart is met het nemen van maatregelen);

- 2050 (wanneer alle waterkeringen aan de norm voldoen);
- de planningshorizon van het HWBP.

Zoetwater

In het licht van doelbereik zoetwater is het van belang te realiseren dat de beschikbaarheid van zoetwater sterk beïnvloed wordt door natuurlijke variaties in neerslag. Er zijn daarom geen harde garanties te geven voor beschikbare hoeveelheden zoetwater. De beschikbaarheid van zoetwater zal de komende decennia langzaam veranderen afhankelijk van de mate van klimaatverandering. In een continu proces spelen we in op deze veranderingen door samen - Rijk, regio en gebruikers - het systeem (stapsgewijs) robuuster maken. In het proces Waterbeschikbaarheid maken overheidspartijen en gebruikers gezamenlijk de afwegingen over het optimaliseren van het wateraanbod, de verdeling en gebruik van zoetwater. Hierbij is sprake van regionaal en gebieds-specifiek maatwerk.

Het hoofddoel voor zoetwater is een 'duurzame zoetwatervoorziening voor economie en leefbaarheid'. Hier wordt invulling aan gegeven via het processpoor waterbeschikbaarheid gericht op transparantie vergroten en afspraken maken en een watersysteem-spoor gericht op het uitvoeren van maatregelen voor een robuust zoetwatersysteem. Deze sporen zijn nauw met elkaar verweven (zie figuur 4). Tot 2021 zal het Deltaprogramma Zoetwater de focus leggen op het proces waterbeschikbaarheid. De vraag of we nog op koers zijn betreft dan vooral proceselementen van waterbeschikbaarheid. Het doel - zoals opgenomen in de deltabeslissing Zoetwater in DP2015 - is dat in 2021 voor alle gebieden en het hoofdwatersysteem waterbeschikbaarheid

Figuur 4: Doelen, output en outcome Zoetwater

is afgesproken. In het BPZ van 17 mei is uitgesproken dat het behalen van dit doel om een intensivering van betrokken overheden vraagt, maar nog steeds haalbaar is. De focus ligt daarbij op de urgente gebieden zodat die bevindingen kunnen worden meegenomen in de besluitvorming over maatregelen voor de 2e fase van het Deltaplan Zoetwater. Het Deltaprogramma Zoetwater monitort de voortgang en resultaten van waterbeschikbaarheid op halfjaarlijkse ijkmomenten aan de hand van de volgende indicatoren:

- aantal en voortgang dialogen.
- aantal (en eventueel breedte van het spectrum aan) partijen die betrokken zijn bij dialoog.
- optimalisaties/maatregelen en activiteiten Beschikbaarheid van transparantie informatie.
- afspraken over inspanning (optimalisaties) en verantwoordelijkheden met relevante partijen.
- zoetwater/waterbeschikbaarheid in ruimtelijke plannen.
- waterbewustzijn.

In de gebiedsprocessen wordt regionaal invulling gegeven aan de betekenis van een 'robuust zoetwatersysteem'. De komende jaren gaat het Deltaprogramma Zoetwater een vergelijking maken van de wijze waarop optimalisaties en doelmatigheid van het huidige waterbeheer worden besproken en vastgelegd. Daarnaast worden tot 2021 kwantitatieve uitwerkingen met betrekking tot het zoetwater gemaakt in knelpuntenanalyses en modelberekeningen. Op basis van deze inzichten en ervaringen zal na 2021 kunnen worden bepaald of het wenselijk en mogelijk is voor zoetwateraspecten meer kwantitatieve criteria af te spreken om te bepalen of we op koers zitten.

Ruimtelijke adaptatie

Voor Ruimtelijke adaptatie is het doel van de monitoring om decentrale besturen inzicht te geven in de voortgang van de afspraken zoals die zijn gemaakt in het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie uit 2017. Deze afspraken moeten ervoor zorgen dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk waterrobuust en klimaatbestendig is ingericht. En dat daartoe in 2020 klimaatbestendig inrichten onderdeel is van beleid en handelen. De monitoring maakt het tevens mogelijk dat de Deltacommissaris jaarlijks in het Deltaprogramma een landsdekkend beeld van de voortgang van de deltabeslissing ruimtelijke adaptatie kan geven. Bij het monitoren van de voortgang hebben de werkregio's en de gebiedsoverleggen, zoals beschreven in hoofdstuk 2 van DP2019, een belangrijke coördinerende rol. De stuurgroep Ruimtelijke Adaptatie heeft ten behoeve van de monitoring van de voortgang de volgende indicatoren voor DP2019 vastgesteld:

- Hoeveel gemeenten/waterschappen/provincies hebben een stresstest uitgevoerd voor de vier thema's wateroverlast, hittestress, droogte en waterveiligheid?

- Hoeveel gemeenten/waterschappen/provincies hebben een risicodialoog gevoerd en een strategie opgesteld?
- Hoeveel gemeenten/waterschappen/provincies hebben een uitvoeringsagenda?
- Hoeveel gemeenten en provincies hebben de opgaven van Ruimtelijke adaptatie geborgd in omgevingsvisies?

Voor de monitoring voor het DP2020 zal op basis van deze vier indicatoren een verdere uitwerking van de monitoringssystematiek en de indicatoren worden gemaakt. Dat zal worden gedaan door het nationale team DPRA samen met een aantal vertegenwoordigers van de werkregio's, de gebiedsoverleggen, VNG, UvW, IPO, RWS en het Rijk. Hierbij zal een groeiproces worden gehanteerd om de komende jaren tot een verdere specificering te komen van de indicatoren.

Het Planbureau voor de Leefomgeving heeft samen met Deltares begin 2018 onderzoek gedaan naar criteria die de voortgang kwantitatief en kwalitatief aan kunnen geven. De resultaten van dat onderzoek zijn opgenomen in een rapport met een voorstel voor criteria voor de monitoring van Ruimtelijke Adaptatie.

Dit rapport wordt gebruikt als basis voor het vaststellen van de monitoringssystematiek en de indicatoren waarover gerapporteerd gaat worden. Daarbij wordt nadrukkelijk betrokken:

- de behoeften van de decentrale overheden zelf (over welke criteria willen zij hun eigen bestuurders kunnen informeren?).
- de ervaringen van de werkregio's en gebiedsoverleggen en het nationale DPRA met de eerste voortgangsmelding voor DP2019.
- de praktische haalbaarheid (is het criterium te meten?).

In het PBL rapport wordt rekening gehouden met de opbouwfase van de monitoring en wordt onderscheid gemaakt in een overzicht (basisvariant) en een nadere uitwerking, die bij de implementatie en doorontwikkeling in de komende jaren steeds beter kan worden ingevuld. Hierbij wordt ook onderscheid gemaakt tussen proces-indicatoren (worden afspraken nagekomen) en outcome-indicatoren (wat is het effect van maatregelen).

De partners van het deltaprogramma stellen in 2018 vast met welke indicatoren gemonitord wordt of de doelen op het gebied van ruimtelijke adaptatie worden gehaald. Met een groep (ervarings)deskundigen wordt hier al aan gewerkt. De indicatoren zullen primair gericht zijn op het gebruik door het Rijk en de decentrale overheden, als basis voor hun besluitvorming over ruimtelijke adaptatie.

Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een nationaal programma. Rijksoverheid, provincies, gemeenten en waterschappen werken hierin op een vernieuwende manier samen met inbreng van maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, burgers en het bedrijfsleven. Het doel is om Nederland ook voor de volgende generaties te beschermen tegen hoogwater, te zorgen voor voldoende zoetwater en ons land zo in te richten dat het klimaatbestendig en waterrobuust wordt, om zo grote schade te voorkomen. De samenwerking is opgebouwd rond de thema's Waterveiligheid, Zoetwater en Ruimtelijke adaptatie in nauwe interactie met gebieden, waarin deze thema's concreet worden uitgewerkt.

De deltacommissaris doet jaarlijks een voorstel voor het Deltaprogramma aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat, bevordert de uitvoering van het Deltaprogramma en bewaakt de voortgang. Het voorstel bevat tevens drie deltaplannen met alle geprogrammeerde maatregelen en voorzieningen: een Deltaplan Waterveiligheid, een Deltaplan Zoetwater en een Deltaplan Ruimtelijke adaptatie. Het Deltaprogramma wordt ieder jaar op Prinsjesdag aan de Staten-Generaal aangeboden.

www.rijksoverheid.nl/deltaprogramma

www.deltacommissaris.nl

Dit is een uitgave van

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

September 2018

Het eerste Deltaprogramma verscheen op 21 september 2010.
Het tweede Deltaprogramma verscheen op 10 september 2011.
Het derde Deltaprogramma verscheen op 18 september 2012.
Het vierde Deltaprogramma verscheen op 17 september 2013.
Het vijfde Deltaprogramma verscheen op 16 september 2014.
Het zesde Deltaprogramma verscheen op 15 september 2015.
Het zevende Deltaprogramma verscheen op 20 september 2016.
Het achtste Deltaprogramma verscheen op 19 september 2017.
Dit negende Deltaprogramma verscheen op 18 september 2018.